

Heier på familierterapi

Reflekterende familiesamtaler prøves for første gang ut i et norsk fengsel. Til applaus fra Justisdepartementet og Justiskomiteen.

TEKST:

Øystein Helmikstøl

PUBLISERT 2. juli 2014

TOMMEL OPP: Statssekretær Vidar Brein-Karlsen og justiskomiteens medlemmer er begeistret for reflekterende familierterapi som er startet opp i Trondheim fengsel.

I Psykologtidsskriftet i mai var det en større reportasje om at pårørende for første gang er inkludert og med på organiserte reflekterende samtaler i et norsk fengsel. Trondheim fengsel startet med reflekterende samtaler i 2004, inspirert av Kalmar fengsel i Sverige. Der var dette et tilbud fra 1990-tallet og fram til 2008.

Det er organisasjonen For Fangers Pårørende som i samarbeid med Trondheim fengsel nylig dro i gang de historiske reflekterende familiesamtalene.

- Veldig spennende

Statssekretær Vidar Brein-Karlsen (FrP) i Justisdepartementet har fulgt med på hvordan Trondheim fengsel har gjennomført samtalene.

– Jeg deltok på en temadag om dette i fengselet, og så vidt jeg vet samarbeider de med et forskningsmiljø om det. Det er nytt for meg at de nå trekker inn pårørende i samtalene. Dette vil vi følge tett, det er veldig spennende.

Brein-Karlsen mener at reflekterende samtaler gjør noe med aggresjonsnivået i fengselet. Og det kan bidra til bedre rehabilitering av innsatte, noe samfunnet er tjent med.

«- Det er nytt for meg at de nå trekker inn pårørende i samtalene. Dette vil vi følge tett, det er veldig spennende»

Vidar Brein-Karlsen, statssekretær (FrP)

– Etter at vi nå prioriterer flere plasser i Kriminalomsorgen, vil vi se på innholdet i selve soningen, og også på tiltak for pårørende som bidrar til rehabilitering for den enkelte innsatte. Reflekterende familiesamtaler høres interessant ut i den sammenhengen, sier Brein-Karlsen til Psykologtidsskriftet.

– *Hvordan blir pårørende av innsatte ivaretatt i dag?*

– Tiltakene varierer fra fengsel til fengsel. Pårørendekontakt har blitt et populært tiltak flere steder, så det er ekstra fokus på det i Kriminalomsorgen. En del fengsler har pappagrupper, det finnes informasjonsmateriell og besøksrom. I Halden er det for eksempel egne leiligheter der innsatte kan ta imot besøk fra pårørende, sier statssekretæren på vegne av justisminister Anders Anundsen (FrP).

- Fornuftig

Hvordan ser andre sentrale justispolitikere på reflekterende familiesamtaler som et virkemiddel for rehabilitering og for å ivareta familien til den innsatte?

Psykologtidsskriftet har kontaktet alle representantene i Justiskomiteen.

– Regjeringen har økt midler som kan gis i støtte til denne type tiltak, og regjeringen og regjeringspartiene er opptatt av at budsjettmidlene til dette skal økes, svarer stortingsrepresentant Ulf Leirstein (FrP) til Psykologtidsskriftet. Han har deltatt på seminar om reflekterende samtaler og kjenner opplegget i Trondheim godt. Han applauderer det de nå så vidt har startet opp med i fengselet der.

– Jeg synes dette er et fornuftig tiltak også for pårørende, understreker Leirstein.

Sammenligner med forsoningssamtaler

Margunn Ebbesen (H) mener at partiet hun representerer i Justiskomiteen, alltid har støttet tiltak som gir god rehabilitering av innsatte og støtte til pårørende av innsatte.

Hun ser positivt på opplegget som er satt i gang i Trondheim, og ser fram til å høre om resultatet.

Hennes partikollega Anders B. Werp er første nestleder i komiteen og er opptatt av at mange av de samme prinsippene for forsoningssamtaler mellom gjerningsperson og offer, som Høyre har støttet, også vil være nyttige i relasjonen mellom pårørende og domfelte.

– Det er viktig at samfunnet bidrar til å ivareta alle som blir utsatt for kriminalitet. For meg gjelder dette også pårørende til innsatte, fremhever Werp.

Penger

For Fangers Pårørende har fått økonomisk støtte til familiesamtaler fra stiftelsen Sat Sapieni og Helle Bennett Allmenntilgjengelig stiftelse. De har i tillegg fått 60 000 kroner i støtte fra Stiftelsen UNI. UNI er en allmenntilgjengelig stiftelse som skal støtte tiltak som verner mennesker og fortidsminner. De bevilget ca. 30 millioner kroner til 189 prosjekter det ble søkt om støtte til i fjor.

Psykologtidsskriftet har også spurt justispolitikkerne om hvordan de ville støtte et opplegg der pårørende møter innsatte sammen med en sosialkonsulent og en familieterapeut.

Flere viser til at Justisdepartementet og Kriminalomsorgen kan gi støtte.

– KrF kjemper for at det skal være ressurser til å gjennomføre flere slike kurs og mer ressurser for kriminalomsorgen til å følge opp de innsatte på en bedre måte, svarer Kjell Ingolf Ropstad (KrF).

Justiskomiteens leder Hadia Tajik (Ap) viser til partikollega Kari Martinsen, som framhever at For Fangers Pårørende har vært, og vil være en viktig organisasjon å støtte. De utfører et svært godt supplement til tiltak for både pårørende og innsatte, mener hun, og legger vekt på at innsatte skal få lik tilgang til behandling som de utenfor murene.

Martinsen kjenner ikke til innholdet i opplegget som Trondheim fengsel har satt i gang, men understreker på generelt grunnlag at hun mener det skal være gode og rehabiliterende innhold i fengslene.

– Jeg mener alle tiltak bør vurderes på linje med tiltak til pasienter utenfor murene, men selvfølgelig skal de være tilpasset den spesielle situasjonen som gjør at de er fengslet og isolert fra omverdenen. Jeg er videre opptatt av at innsatte også får muligheter til å utvikle de sidene av seg som ikke handler om deres kriminelle handlinger, som å være mor, far, venn, student, og der er pårørende- og nettverksarbeid viktig, skriver Martisen.

Fine ord kommer også fra Senterpartiets Jenny Klinge.

– Det å ta vare på familien til innsatte er viktig, både for disse familiemedlemmenes egen skyld, og for at den domfelte skal ha større muligheter til å kunne vende tilbake til

et normalt liv etter soning. I kriminalomsorgen er det begrensede ressurser til å følge opp de pårørende, og det at For Fangers Pårørende stiller opp med et stort frivillig engasjement, er veldig fint.

Vil hun støtte med penger?

– Konkrete økonomiske tiltak må vi komme tilbake til ved behandlingen av budsjettet, men jeg vil understreke at Senterpartiet ser svært positivt på alle tiltak som vil være med på å bedre de pårørendes situasjon og redusere tilbakefallsprosenten for tidligere domfelte, svarer Klinge.

Gunnar Brevik i Trondheim fengsel og Nina Morseth Lauritzen i organisasjonen For Fangers Pårørende er glade for støtten fra politikerne. De liker at enkelte politikere ser ut til å framheve at kriminalomsorgen har et ansvar for at det legges til rette for slike tiltak, og at tiltak som retter seg mot både pårørende og innsatte, er noe de støtter.

Lauritzen poengterer at FFP har et godt samarbeid med kriminalomsorgen og justispolitikere, og mener at vekt på familieperspektivet nå står for tur i det fremtidsrettede samarbeidet mellom FFP og disse partene.

– FFP mener at familieperspektivet nå må forankres i kriminalomsorgen, på samme måte som barneperspektivet er i ferd med å bli godt forankret gjennom arbeidet med barneansvarlige, framhever Lauritzen.

Brevik og Lauritzen understreker at det jobbes med et familieperspektiv i flere fengsler, og at det er forskjellige innfallsvinkler til arbeidet. De mener at det på sikt bør være kriminalomsorgen som vurderer hvilke tiltak det skal satses på til fordel for både innsatte, pårørende og samfunnet.

- Betjenter kan

Gunnar Brevik i Trondheim fengsel ønsker å understreke at det de nå har startet i Trondheim, er familierelaterte reflekterende samtaler.

– Det betyr at vi kobler inn systemet til innsatte i samtalen i stedet for individuelle samtaler, som er det vanlige. Reflekterende samtaler er en tilnærming til relasjoner og kommunikasjon mellom deltakerne, opplyser Brevik.

Han mener det er viktig å presisere forskjellen mellom ren familieterapi og familierelaterte samtaler. Samtalene kan ifølge fengselsrådgiveren ikke kalles familieterapi uten personer med relevant fagbakgrunn til stede. Andre samtaler kalles familiesamtaler, og kan utøves av fengselsbetjenter som er kurset i reflekterende samtaler, understreker Brevik.

– Dermed er det muligheter for fengslene å drive slike samtaler som For Fangers Pårørende og Trondheim fengsel gjør. Ved Trondheim fengsel har vi hatt opplæring av rundt 20 betjenter i reflekterende samtaler.

– Jeg vil våge å påstå at disse betjentene er i stand til å inkludere pårørende i slike familierelaterte samtaler, sier Brevik.

NÅR SAMTALEN TAR EN ANNEN RETNING

Etter reportasjen i mai om reflekterende familiesamtaler i Trondheim, har Psykologtidsskriftet fått flere reaksjoner fra lesere. Psykologspesialist Pravin Israel er nysgjerrig på dette:

- Nina Lauritzen i For Fangers Pårørende (FFP) og Gunnar Brevik i Trondheim fengsel sier at de har forberedt seg godt til familiesamtalene. Men hva gjør de når samtalen tar en annen retning enn de har planlagt? Hvilke metoder har de når det skjer, hvilken plan har de da, eller hvilke tanker har de om det? spør Pravin Israel, som også er seniorforsker ved Ahus, der han jobber med et forskningsprosjekt om familiebehandling av ungdom med moderat-til-alvorlig depresjon. Her er de i kontakt med mange unge med høy suicidal risiko og atferd.

- Derfor er vi veldig på vakt i forhold til hvordan samtaler som sklir ut, håndteres, sier Pravin Israel.

Nina Lauritzen i FFP opplyser til Psykologtidsskriftet at det er samarbeidsprosjektet mellom For Fangers Pårørende og Trondheim fengsel som er godt forberedt, ikke de enkelte samtaler.

- Vi vet ikke på forhånd hva deltakerne ønsker å ta opp i en samtale, og vi har ikke et ønske om at spesielle temaer skal tas opp. Målet er at familien skal få trygghet og rom for å ta opp temaer som gir den enkelte og hele familien som gruppe en sterkere plattform å stå på under og etter soning, forklarer Lauritzen.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 51, nummer 7, 2014, side 559-561

TEKST:

Øystein Helmikstøl, journalist i Psykologtidsskriftet